

დამო, რაკი ეს დინახა, წინს გავიყვანა ზღუდეს ცხენსანი ჯარი და ოსმალთა მარჯვენა ფრთას შემოახვიდა; ამავე დროს არტილერიამ დაიხრია მინარის მალაღი, მარჯვენა ნაპირი და გვერდოდან საშინელი ცეცხლი გაუჩინა ოსმალთა საფრებს; ზარბაზნებთან და ტყვიის მფრქვეველებთან ზურგგამაგრებული ქვეითი ჯარი თავგანწირვით ეკვეთა თბილისს და შეიქნა საზარელი ხელნართული ბრძოლა. ოსმალები იშვიათი მხრიდან იცადნენ თითოეული სიმაგრეს; კორესპონდენტთა მოწოდებით, ზარბაზნის გრაფს ყრუთ ძირობაში მათი გამაძნეველი ცხოვრობა: „ოლაჰ!“, მაგრამ ამაოდ და მათა მამაკური თავგანწირულება მათი— მარჯვენა ფრთა უკვე მოკვეცილ სერბის ცხენოსანმა ჯარმა, რომელსაც ზევი-ფაშას ზურგიდან მოეხსა საბედისწერო ყინება; „ჟიგოა“, იგი მიხვდა, რომ ბრძოლა წაგებულ იყო და საჩქაროდ დაიხრია უკან ქ. რენსისკენ, რათა თვისი ჯარის ნაწილი მიეცემა დაეხსნა ტყვეობისაგან. რაზმებ-და-მლოლი ჯარი უსაქლოდ დაიძრა მონასტრის დასავლეთით, მაგრამ აქაც კი გაუღიმა მას ზედმა; ქალაქიდან ათი გვირის მანძილზე წინ შეეფეთა სერბის დასვენებული დივიზიას, რომელიც დემირ-გისარის ქალით კიჩევოდან მოდიოდა მეგვიდრის ჯარის საშველად. ახალი ჯარი შეუპოვრად ეძებრა ბიტოლის ნიზამებს და ისევ ქ. მონასტრისკენ აბრუნებინა პირი. დადგა საშინელი წუთი, ორ ცეცხლს შუა მოაწყვედნენ ოსმალი ჯარი ერთსა და იმავე ავილის ტრაილზედა, არეულთ, თავზარდაცემულთ, ერთად-ერთი ვხა და იყო ვასაკეცად; ქ. ფლორინისკენ შორეული და ვიქორი, მაგრამ იცოცხლონ შესცვლიდა დამარცხებული მდგომარეობას, რადგან საზღვრითადაც სარზად მოსწრაფდა ბერძენთა ჯარი მეგვიდრე კონსტანტინეს უფროსობით, რომელიც სენერა ზარბაზნების გრაფი და საარაკო სარქარით მოდიოდა მოკავშირეთა დასახმარებლად. ასეთს მდგომარეობაში ზევი-ფაშამ აღარ იტყუარა უმიზნო სისლბის ღერა და მთელი თვისი ჯარით დანებდა გამარჯვებულს სერბებლებმა ტყვედ წაიყვანეს 50.000 კაცი და ღვენილები: ზევი-ფაშა, ყარასაიდ-ფაშა, ფაფიზი-ფაშა და ჯაფარი-ფაშა. ასე დასრულდა უკანასკნელი მოქმედება იმ საშინელი ტრაგედიისა, რომელიც ამ ერთი თვის წინად დაიწყო მაკედონიის საომარ ასპარეზზე, ამის შემდეგ სამხრეთ ალბანეთში გაბნეული, წვილი-წვილი რაზმები იძულებული იქნებოდნენ უბრძოლველად დანებდნენ ბერძენთა ჯარს, რომელიც ეპირიდან იძვრის ოქს. მათგან უფროსი წინამძღოლი. განუწყვეტელ ბრძოლაში ნაწილობრივ სერბების ჯარი კი დიდ დახმარებას გაუწევს ახალი ბულგარებს, რომელთაც წილად

ხვდათ ოსმალთა უმთავრესი და უკეთესი ძალასთან ბრძოლა. ერთმა ნაწილმა, სახელდობრ, მესამე ჯარმა დენ. იანკოვიჩის მეთაურობით, ალბანეთის თოვლით შემოსილ მთებში გაილაშქრა ადრიატიკის ზღვის სანაპიროების დასაპყრობად. უცხოეთის გაზეულების ცნობით, ამ რაზმმა, უკვე დაიჭირა ალბანოს და ღერაკოს ნავთსადგურები. მეორე ჯარი დენ. სტეპანოვიჩის უფროსობით ადრიატიკის სანაპირო ჯარის გასაძლიერებლად იქნა გაგზავნილი ამ ერთი კვირის წინად, რაც სწორედ მიწრაფებდა იყო ბულგარებისათვის, რადგან ალყა მეტად შესუსტდა. საქმე ისაა, რომ დენ. იანკოვიჩმა საალყო ჯარის ნაწილი ლულუ-ბურგასის ბრძოლაში მიაშველა დენ. დიმიტრიევს, რომელმაც ჩათარჯის სიმაგრეებში შერყვა ოსმალთა მთავარი ჯარი. ამით, რასაკვირველია, ისარგებლა ადრიატიკის მეციხოვნე ჯარმა, გამოუსხლდა ბულგარელების და აიძულა იგინი დაეტოვებინათ მნიშვნელოვანი სიმაგრე ქ. მარაშის დასავლეთით, რომელიც დიდ ზიანს აყენებდა ოსმალთა სიმაგრეებს. ამ პოზიციის დათმობის შემდეგ ბულგარელებმა ვეღარ შესძლეს ადრიატიკის რკინის გზის სადგურის დაცვა და იგიც მიატოვეს. ამ დროს, დასავლეთით ქალაქის რუხილი უყენებელი შეიქმნა საალყო არტილერიისაგან. მაგრამ სერბის ჯარის მისვლისთანავე მდგომარეობა ოსმალთა საზარალოდ შეიცვალა: დენ. სტეპანოვიჩის რაზმმა უკანვე დაიბრუნა მარაშის ძლიერი ფორტი, ხოლო ბულგარელებმა ამ რაზმს დაეხმარა წინააღმდეგ ზედ-აი-დენს თვალსაზრისი სიმაგრეები: პაპს-ტრეპე და ქართალ-ტრეპე. ეს უკანასკნელი ქალაქიდან 5 ვერსის მანძილზე მდებარეობს და მის მხედრულიდან ცხადდნენ მოსწრს ციხის მთელი ზღბეულია. მისი დაკარგვა და ზიანი მიყენებდა ქალაქს, რადგან მძიმე, საციხოვანო არტილერია ახლა მიზნის დაუბრკოლებლად დაუშენს შიდა სიმაგრეებს, რომლის დღეებიც დათვლილია. თუმცა უცხოეთის კორესპონდენტები ამ ორ უკანასკნელს დიდს განმარტობაში დაფიქრებთ იმეორებენ, რომ ადრიატიკის უკვე დაიბრუნა, მაგრამ მათი ცნობა ჯერ არ არის ოფიციალურად დადასტურებული. ასეა, თუ ისე, ადრიატიკის აღება დროის საკითხია, რაც ომის საერთო მსვლელობას ვერ შესცვლის. მთავარი ყურადღება დღეს მახმრებით, ჩათალ-ტრეპე არის მიყვრბილი. დენ. შამს-ცნობა მოიტანა, რომ დროებითი ზავის თაობაზე გამართული მოლაპარაკება უშედეგოდ გათავდა, რადგან ოსმალი არ დასთანხმდნენ მოკავშირეთა პირობებს, რის შემდეგაც ჩათალის მთელი სიმაგრეების გასწვრივ ბრძოლა გაჩაღდა. ერთ-ერთს, საფიქრად მოსული დემეტრე დაიგნებთ ამტკიცებდნენ, რომ ბულ-

გარეთის ჯარმა გაარღვია ჩათალის სიმაგრეები და სტამბოლისკენ მიიწვეს, რამაც დიდი ალტკეცა გამოიწვია მოკავშირეთა შორის, მაგრამ ზეიმი ნაადრევი გამოდგა. ნაადრევი და ბულგარეთის ჯარმა აიღო ქალაქი ჩათალა, რომელიც ექვსი ვერსის მანძილზე მდებარეობს ამავე სახელის მთავარ ციხეებიდან. ეს გაუგებრობა იმან გამოიწვია, რომ მშვიდობიანობის დროს ამ ქალაქში იყო ხოლმე მთელი გამაგრებული რაიონის მთავარი შტაბი, დერკოსის ტბიდან დაწყებული ბულუქ-ჩექმენ-ჯეს კონსტანტინე. ეს კი ასეა, მაგრამ ოსმალების მდგომარეობა ჩათალასთან მიანიჭ ვერ არის სასურველი. მარცხენა ფრთაზე, მაინარის ზღვის მხრით, ბულგარელებმა დაიჭირეს მალაბოები, რომელიც ხუთი ვერსის მანძილზე მდებარეობს ბულუქ-ჩექმენ-ჯეს ყურედან და საციხოვანო არტილერიით სასტიკი სროლა აუტყვენ იმავე სახელის ფორტს. ნაზიმ-ფაშამ იგინო, თუ რა საფრთხე მოელოდა მის ჯარს ამ მხრით და ოსმალების ფლოტი უბრძანა, ზღვიდან მოსდგომოდა მტრის ბატარეას. მართლაც, ბულუქ-ჩექმენ-ჯესთან გამოჩნდა ორი ჯაფშისანი და ფიცხელი სროლით აიძულა ბულგარელები შეგრბებულყენებინ. ამ დაბრკოლების მოსასპობად ბულგარელებმა ხერხი იხმარეს: გალობლის კუნძულზე, ქ. სილიგარის გაგზავნის ძლიერი რაზმი, რათა დარღვევის სრულტის სიმაგრეებს ზურგიდან მოჰქცოდნენ; იქვე, ქსეროსის ყურეში, ნაპირს გადმოვიდა ბერძენთა 25.000 კაცი, ამ რაზმების დანიშნულება იყო, დაეწვრიათ დარღვევის სიმაგრეთა ვერაპის ნაწილი, და საბერძენთის ფლოტისთვის გზა მიეცათ მარმარილოს ზღვის შესასვლელად. ოსმალების ფლოტი იძულებული იქნებოდა მაშინ შემოედა საბერძენთისა, რომელიც თვსებობა რიცხვითაა უკანადაა და რადგან აგერ ერთი კვირაა, აღარაფერი ისმის ამ რაზმების მოქმედებაში. ჩათალის სიმაგრეთა ცენტრში კი დაუტოვებელი მხედრობით მოქმედებს მამაკი დენერალი დიმიტრიევი, რომელმაც აიღო ქალაქი ჩათალა და გაუვალ ქაობებში ტივებით მიუახლოვდა მამაკი-ფაშას და მამილის ფორტებს, ხუთი ვერსის მანძილზე მთავარ სიმაგრეებიდან. ხოლო მამაკიში ოსმალთა მარჯვენა ფრთა დიდ განსაცდელში ჩაგარდა: ბულგარებმა დაიჭირეს დელეუფის მალაბოები, რომელიც დერკოსის ტბის ფორტებთან ერთად ვერსის სიმაგრეების და მარჯვენა ფრთის გასაღებად ითვლება; დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრედენე იმ ვარემოებს, რომ ზედ შავი ზღვის ნაპირზე დენ. კუტინჩევი რაზმმა ფიცხელი ბრძოლის შემდეგ აიღო ყარაბურუნის ციხე და ქალაქი, დერკოსიდან ჩრდილოეთით ხუთი ვერსის მანძილზე. გამოიღო, რომ ბულგარელებმა არა თუ ხოლოდ შეუძლიან მიიქვეთ იერიში დერკოსის სიმაგრეებზე. არამედ ოსმალთა მარჯვენა ფრთის შეკვეცა კი მოუტყენებინათ. ასე რომ, აქაც იგივე ხერხი მეორდება, რომელიც აქ სხორად ხმარობენ ხოლმე ბულგარელებმა, სახელდობრ— ცრუ იერიში შეუძლიან, ხოლო მყვრბილი იოვლური ფრთიდან. ასეთი ტაქტიკა საყრდნით შეესაბამება ჩათალის ციხეთა მდებარეობას, რადგან შეუძლიან მისი იერიშით ალყა მეტად დიდ მსხვერპლს მოითხოვდ ბულგარელებისაგან. სხენებულ სიმაგრეთა სუსტი მხარე მისი მარჯვენა ფრთაა, რომელიც დერკოსის ტბას, ემყარება და სწორედ აქეთვე არის მიყვრბილი ბულგარელების მთავარი ძალა და ყურადღება. ფრანტსა და ფრთებზე მართს და იმავე დროს დაწყებული იერიშს ჩათალის სიმაგრეები ვერ გაუძლევედებიან, რადგან დერკოსიდან დენ. კუტინჩევის რაზმი ზურგიდან მოექცევა დამცველთა და შავნი მთელი ციხის ბედი გადაწყვეტილი იქნება. საზოგადოდ, ჩათალის ხანგრძლივი დაცვა ვერ არის მოსალოდნელი— ოსმალების ზურგის ჯარს, დეზორგანიზაციის გარდა, მუსრს ავლებს რედიფებისაგან ხიოიდან შემოტანული ხოლოდ და სხვა გადამდები სენი. ოსმალების მთავრობა ჰგონობს ამ დემეტრე და იქპარის ზავის ჩამოგდებას; ამ ყაბდ განუწყვეტელი მოლაპარაკება სწარმოებს ზავის პირობების შესამუშავებლად.

წერილი ხარკოვიდან.
როგორც ღებეში უკვე შეგატყობინეთ, 28 ოქტომბერს, 12 საათზე, უნივერსიტეტის ეკლესიაში ჩართულ სტუდენტთა ხარკოვის საათვისტომოს გამგეობის თათსნობით გადახდილი იქნა პანაშვიდი დიდი ილიას სულის მოსახსენებლად. პანაშვიდს თითქმის ყველა ქართველი სტუდენტი დაესწრო, იყვნენ უზარალოდ კურსებზე მოსწავლე ქალებიც, ხოლო ჩვენი ქვეყნისა და პრედაც-ლოცენტთაგან სულ ორი კაციც არ მოსულა. წსრედ საყვედურის ღირსნი არიან ის ქართველები, რომლებიც ამ დროს ხარკოვში იმყოფებოდნენ და პანაშვიდს კი არ დაესწრენ. პანაშვიდს დაესწრო აგრედენე რუსობაც, თუმცა უმარადესობამ არც კი იცოდა ვინ იყო დიდი ილია. როდესაც მოვლდნენ იგი თავდადა ახსნა, ერთი რუსი შემეკითხა: ვისი თავადი იყო ილია, სერბის, თუ ბულგარეთის? მოგვსენებათ, ამ ყაბდ შეერთებული ბალკანეთის სახელმწიფოს ოსმალეთს ებრძვიან და ჩემს მათსებურ ჰგონებია, აღნაბდ ომში მოკლულ სერბების რომელიმე თავადის სულის მოსახსენებელ პანაშვიდს იხილიან.

ვინაიდან აქ, ხარკოვში, ძლიერ ნაკლებად გვიცნობენ ქართველს და არა გვიცნობენ ისიც ცუდი მხრივ, რომ უფროსი ქართველი მხარობა და ერთი უბრალო სიტყვისათვის კაცი მოკლას, სათვისტომოს გამგეობამ დაადგინა, გაემართა ილიას საღამო, რომლის დროსაც რუსულ ენაზე წაკითხულ იქნებოდა რამოდენიმე ვიდეოკატი ილიას პოეზიისა, მსოფლ-მხედველობისა და მოღვაწეობის დასახმარებლად. უნივერსიტეტის რექტორი დაგვიანებდა, დაეთნა საღამოსათვის უნივერსიტეტის სადღესასწაულო დარბაზი, ხოლო წინადადება მოგვცა, გუბერნატორის ნებართვა გამოგვეთხოვა. ამისათვის კი საჭირო იყო პასუხისმგებელი პოეტი და როგორც ყოველთვის ეხლადა პროფ. ბროლოვიჩს მივმართეთ. იგი სამოყენებით დაგვიანებდა და გუბერნატორს ნებართვა სთხოვა, რაც უკვე მივიღეთ. საღამო უფასო იყო და გამართულ იქნა 4 ნოემბერს, კვირას, რომლის დროსაც წაკითხულ იქნა რეფერატები და ლექსები რუსულად და ქართულად.

ილიას საღამოზე ჩამოვადეცე ლაპარაკი და არ შემიძლია არ აღენიშნოს ის გასაოცარი გულგრილობა, რომელსაც ქართველი სტუდენტობის ნაწილი იჩენს ერთგულს საქმეებისადმი. წარმოიდგინეთ, ისეთი პირებიც კი ამოჩნდნენ, რომლებიც საღამოს გამართვის საჭიროებას უარსკვოდნენ: „არა საჭიროა ილიას საღამოს გამართვა რუსეთში“, ამოძბდნენ იგი. მაგრამ, სწორედ რომ აუცილებელია საჭიროა, ქართველმა სტუდენტობამ ხშირად გამართა ქართველი საღამოები, რომ დასწრე საზოგადოებას ამცნოს, ჩვენც ვაყვანისეთი პირები, რომელიც ზეგარდმონიქით ცხებულთა ბანაკში თამაშად ჩაითვლებიან. თორემ საქმრისი არ არის, რომ თვითელმა ჩვენთაგანმა თვე თავადებდ ვაგეზობო რუსებს. თქვენ წარმოიდგინეთ, მოვლდეს არ სურდა ილიას თავად მოსხენება, ყველა ქართველი თავდად ინიათავთ თავს და ვიცო რაც თავადიც ბრძანდებოთ.

26 ნოემბერს კომარტულ კლუბში გამართული იქნება საღამო ქართულ სათვისტომოს სასარგებლოდ. ცდილ კამათი გამოიწვია ადგილობრივ სტუდენტობაში იმან, თუ რა სახით იქნებოდა გამართული სხენებულო სელომ. ზოგიერთის აზრით საღამოს ერთგული ელფერი უნდა ჰქონოდა, მაგრამ უკვე გამოცდილებმა დაგვარწმუნეს, რომ ასეთი საღამო გარდა დეფიციტისა ამს მოგვეცეს, მაგართული მოყოფანს 1909 წელს გამართული საღამო, რომლის შემდეგ შემოსავალი 2500 მანეთისდნ დარჩენილა და ვასავლიც კი თითქმის დასწრე ყოფილა. ამისათვის უფრო სასურველად სცნეს, დაეფთვა ოპერა-ალატიკა ცეზობლ კომპოზიტორის იპოლიტ ივანოვის მონაწილებით, ხოლო ოპერის შემდეგ „ლექსები“ და სხვა.

საღამოს შემოსავალი გადაეცემა უნივერსიტეტთან არსებულ დარბაზ-სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოებას, რომელიც ფულს გაანაწილებს იმ პირთა შორის, რომელთა სიას ქართულ სათვისტომოს გამგეობა წარმოადგენს. რასაკვირველია ასეთი განწყობება არ არის სასურველი, რადგან ხშირად ფულს უმეტეს ნაწილად

უნივერსიტეტში შესატანად მიღვენ, ხოლო სპორტობრბლად კი ძვირად, სათვისტომოს გამგეობის მოწაწილობაც შევიწროებულა, ამასთანავე წიგნსაცავისა და სხვა საჭიროებისათვის თანხა არ გადაიღვენ, მაგრამ ყოველივე ამას დღევ შეურიგდებოდა კაცი, რომ გაცემული ფული სათვისტომოს უბრუნდებოდეს: საღამო იმართება ქართველ სტუდენტთა სასარგებლოდ, ფული გადადის სხენებულ საზოგადოების ხელში, იგი ანაწილებს მას და მასადავმე ვინც ფულს მიიღებს, ვალდებულია იგი სხენებულსავე საზოგადოებას დაუბრუნოს. ამგვარად ქართულ სათვისტომოს მომავალში შემოსავლის წყარო ესპობა, თუ შედეგობაში არ მივიღებთ ძველ მოვლენებს და სწავრო ფულს, რომელიც უკვე შეითხე წელია, თუ არ ვსცდებ, არ შეკრებოდა. მაგრამ რას იზამთ, მოგვსენებათ ქართველები დარბაზის ვართ; ასეა თუ ისე დახმარება გვესაჭიროება და ძალუბრებულად ურავდებო სხენებულ მდგომარეობას.

წელს ხარკოვში 20-ი ახალი ქართველი სტუდენტი ჩამოვიდა, მათ შორის ბევრია ისეთი, რომელსაც არ ძალუბს უნივერსიტეტისა და პროფესორების სასარგებლოდ ფულს გადასა. უნივერსიტეტის მთავრობამ ბევრი მათგანი ვანათვისუფლდა, მაგრამ ოქტის მხრუნელების პროტესტის გამო, ვანათვისუფლება

დაც მარტო ლათინურს ასწავლიან, და რეალური. კლასის გათავების შემდეგ, მოწაფეს უფლება ეძლევა ჰედაგოგური განყოფილებაში გადავიდეს, სადაც ორი წლის კურსია, ე. ი. მე-IV და V კლ.

გინახის ყველა კლასებში სამშობლო ენას საპატოო ალყა უკეთა და გავყვეთლების შესაძენე რიცხვი აქვს დათმობილი. სამშობლო ენის გარდა ახალ ენებიდან ასწავლიან რუსულს ყველა განყოფილებაში, გერმანულს ან ფრანგულს. რეალურ განყოფილებაში, რასაკვირველია, ეს სამევე ენები სავალდებულოა. ქალთა ენობათაში ორი განყოფილება: ნახევრად-კლასიკური და რეალური. 1912 წ. შემუშავებული პროგრამის თანხმად, ვაჟთა და ქალთა გინახიების შორის ადგილთაი არსებითი განსხვავება არ არსებობს, და ამტომაც მოსწავლე ახალგაზრდა ქალენ ანავითარო თვის მტერვე არ სჭირდება უნივერსიტეტში შესვლისათვის. ქალთა გინახიებში პოლიტიკურ ეკონომიის ასეც აღწავლა-აღზრდის საქმეს ასწავლიან (1 გავყე, კვირაში).

გაკვეთილების რიცხვი თითოეულ კლასში 28—30 უდრის. პედაგოგიურ განყოფილებაში კის რიცხვი 32-მდე აღწევს. ამ განყოფილებაში სახალხო სკოლების მასწავლებლები გამოიღან. როგორც პროფ. კარევი აღნიშნავს, ბულგარეთის მოსწავლე ახალგაზრდა გინახათაშივე ენობა კონსტრუქციის მნიშვნელობას, დაკონის თეორიას და სხვა ისეთ თანამედროვე საკითხებს, რომლებიც რუსეთის სკოლებში აქამდე უხილად უნდა ჩაითვალოს. კანონმდებლობის (ЗАКОНОДАТЕЛИЕ) გაკვეთილებზე მოწაფეები

გინახის ყველა კლასებში სამშობლო ენას საპატოო ალყა უკეთა და გავყვეთლების შესაძენე რიცხვი აქვს დათმობილი. სამშობლო ენის გარდა ახალ ენებიდან ასწავლიან რუსულს ყველა განყოფილებაში, გერმანულს ან ფრანგულს. რეალურ განყოფილებაში, რასაკვირველია, ეს სამევე ენები სავალდებულოა. ქალთა ენობათაში ორი განყოფილება: ნახევრად-კლასიკური და რეალური. 1912 წ. შემუშავებული პროგრამის თანხმად, ვაჟთა და ქალთა გინახიების შორის ადგილთაი არსებითი განსხვავება არ არსებობს, და ამტომაც მოსწავლე ახალგაზრდა ქალენ ანავითარო თვის მტერვე არ სჭირდება უნივერსიტეტში შესვლისათვის. ქალთა გინახიებში პოლიტიკურ ეკონომიის ასეც აღწავლა-აღზრდის საქმეს ასწავლიან (1 გავყე, კვირაში).

გაკვეთილების რიცხვი თითოეულ კლასში 28—30 უდრის. პედაგოგიურ განყოფილებაში კის რიცხვი 32-მდე აღწევს. ამ განყოფილებაში სახალხო სკოლების მასწავლებლები გამოიღან. როგორც პროფ. კარევი აღნიშნავს, ბულგარეთის მოსწავლე ახალგაზრდა გინახათაშივე ენობა კონსტრუქციის მნიშვნელობას, დაკონის თეორიას და სხვა ისეთ თანამედროვე საკითხებს, რომლებიც რუსეთის სკოლებში აქამდე უხილად უნდა ჩაითვალოს. კანონმდებლობის (ЗАКОНОДАТЕЛИЕ) გაკვეთილებზე მოწაფეები

გინახის ყველა კლასებში სამშობლო ენას საპატოო ალყა უკეთა და გავყვეთლების შესაძენე რიცხვი აქვს დათმობილი. სამშობლო ენის გარდა ახალ ენებიდან ასწავლიან რუსულს ყველა განყოფილებაში, გერმანულს ან ფრანგულს. რეალურ განყოფილებაში, რასაკვირველია, ეს სამევე ენები სავალდებულოა. ქალთა ენობათაში ორი განყოფილება: ნახევრად-კლასიკური და რეალური. 1912 წ. შემუშავებული პროგრამის თანხმად, ვაჟთა და ქალთა გინახიების შორის ადგილთაი არსებითი განსხვავება არ არსებობს, და ამტომაც მოსწავლე ახალგაზრდა ქალენ ანავითარო თვის მტერვე არ სჭირდება უნივერსიტეტში შესვლისათვის. ქალთა გინახიებში პოლიტიკურ ეკონომიის ასეც აღწავლა-აღზრდის საქმეს ასწავლიან (1 გავყე, კვირაში).

გაკვეთილების რიცხვი თითოეულ კლასში 28—30 უდრის. პედაგოგიურ განყოფილებაში კის რიცხვი 32-მდე აღწევს. ამ განყოფილებაში სახალხო სკოლების მასწავლებლები გამოიღან. როგორც პროფ. კარევი აღნიშნავს, ბულგარეთის მოსწავლე ახალგაზრდა გინახათაშივე ენობა კონსტრუქციის მნიშვნელობას, დაკონის თეორიას და სხვა ისეთ თანამედროვე საკითხებს, რომლებიც რუსეთის სკოლებში აქამდე უხილად უნდა ჩაითვალოს. კანონმდებლობის (ЗАКОНОДАТЕЛИЕ) გაკვეთილებზე მოწაფეები

გინახის ყველა კლასებში სამშობლო ენას საპატოო ალყა უკეთა და გავყვეთლების შესაძენე რიცხვი აქვს დათმობილი. სამშობლო ენის გარდა ახალ ენებიდან ასწავლიან რუსულს ყველა განყოფილებაში, გერმანულს ან ფრანგულს. რეალურ განყოფილებაში, რასაკვირველია, ეს სამევე ენები სავალდებულოა. ქალთა ენობათაში ორი განყოფილება: ნახევრად-კლასიკური და რეალური. 1912 წ. შემუშავებული პროგრამის თანხმად, ვაჟთა და ქალთა გინახიების შორის ადგილთაი არსებითი განსხვავება არ არსებობს, და ამტომაც მოსწავლე ახალგაზრდა ქალენ ანავითარო თვის მტერვე არ სჭირდება უნივერსიტეტში შესვლისათვის. ქალთა გინახიებში პოლიტიკურ ეკონომიის ასეც აღწავლა-აღზრდის საქმეს ასწავლიან (1 გავყე, კვირაში).

გაკვეთილების რიცხვი თითოეულ კლასში 28—30 უდრის. პედაგოგიურ განყოფილებაში კის რიცხვი 32-მდე აღწევს. ამ განყოფილებაში სახალხო სკოლების მასწავლებლები გამოიღან. როგორც პროფ. კარევი აღნიშნავს, ბულგარეთის მოსწავლე ახალგაზრდა გინახათაშივე ენობა კონსტრუქციის მნიშვნელობას, დაკონის თეორიას და სხვა ისეთ თანამედროვე საკითხებს, რომლებიც რუსეთის სკოლებში აქამდე უხილად უნდა ჩაითვალოს. კანონმდებლობის (ЗАКОНОДАТЕЛИЕ) გაკვეთილებზე მოწაფეები

კლას- და დაუტრეს 1200 კაცი. ტყვედ წაიყვანეს 500. ოსმალების ჯარი ბიტოლის ვილაეტში სერბის და საბერძენთის ჯარით გარშემორტყმულია. კუნძულები: ემბროხი, ტასოსი და სამორაკი ბერძენებმა აიღეს.

საზავო მოლაპარაკება.
სტამბოლი. ბულგარეთის და ოსმალეთის დღევანდებმა 6 ნოემბერს მოლაპარაკება ეპირეთს მოლაპარაკებამ უწყალოდ ჩაიარა. ბულგარებმა სწინადვე იცოდნენ ოსმალეთის უარი მათ მთავრებულბაზე.

სტამბოლი. ვაშეთის სიტყვით, ზავის იმედი თანდათან ძლიერდება. პორტულ მნიშვნელობას აჭერს ავსტრია-ოსმალეთის დაახლოვებას. ალბანეთის ტანტის კანდიდატად ასანელტებენ პრინც აბდულ-მეჯიდის, სულთანის ბიძაშვილს.

სტამბოლი. დანიშნულ-დღევანდებურს გარდა კიდევ აირჩიეს ვაქრამის მინისტრი რემდ-ფაშა და შტაბის უფროსი სადი-ფაშა.

სოფია. მირა სერბს თუ ჩვენ მოქმედება შევწყვიტოთ და დაუთმეთ, რათა საზავო მოლაპარაკება სასურველად დამთავრებულიყო, ხოლო რის მიშით არ მოგვესლით: ხოლო რის ჩვენ ისევე დავამტყუნებთ. როგორც ოსმალეთი დამარცხეთო, არა ჩვენ ვერკობის ინტერესები გვამოქმედებდა, თუ ოსმალებს სტამბოლის შერჩევა უნდათ, დათმობის გზას უნდა დადგინოთ. შემდეგი ჩვენი მოქმედებას მასთვის შეგვხვდნენ არა ვართო. ჩვენი მიზანი ოსმალეთის ეფროპიდან განდევნაო. თუ ჩვენ სტამბოლში შევედით მაშინ პირობებიც სხვა იქნებოდა.

ბელგრადი. ვაშეთის სიტყვით, ბალკანეთის სახელმწიფოთ დროებითი ზავის პირობებში ოსმალეთს სთხოვენ კონტრბუქციას. მილიარდ ფრანკს. სერბიაზე 350 მილიონი მოიხსენიება.

სტამბოლი. ოსმალეთს შეწყურებლად მიანიჩა ბულგარეთის მოთხოვნებმა—ადრიატიკის ტბის ბუი-უთკოე-ხანდემკიოს სიმაგრეების დასაბრუნად. ოსმალები სთანხმდებიან იმ შემთხვევაში, თუ ადრიატიკის ოლქის დღევანდელ მდგომარეობას ხელუხლებლად დასტოვებენ.

სტამბოლი. ვაშეთი აღმდარი სწერს: გამოცხადებულია 7 დღითი ზავი, მომადამირრებს თავის პოზიციები უნდა ექიროთ. ისე კიხმბია ვითომ მთავარ სარდლობის მოლაპარაკებას ნაყოფი არ მოაყვებოდა. სწავრო ძველ მოთხოვნებზე სდგას საზომ-ფაშა კი მოითხოვოს ბულგარების კიკოპისისკენ დაწვევა. მინისტრთა საბჭოს სხდომა.

ბულგარეთის ომი
დ ე მ ე მ ე ი.
ბულგარეთის მხრივ.
სოფია. ბულგარებმა აიღეს მალაგარი და დედეფაზი.
სოფია. მირა იტყობინება: გუშინ დილის 4 საათზე ადრიატიკის ტბის ციხიდან გამოვიდა ოსმალეთის მეციხოვნე ჯარი. ბრძოლა მთელ დღეს გასტანა. ჯარი იძულებული იყო კვლავ ციხეში შესულიყო. ჯარის გამოსვლის მიზეზად საქმლის უქონლობას ასახელებენ.
სოფია. მაკედონიაში მყოფი ბულგარეთის და საბერძენთის ჯარი ჩათალისკენ მიემართება.
სოფია. შიმშილის გამო ადრიატიკის მდებარეობა ერთი ნაწილი ქალაქიდან გამოვიდა. ბულგარებმა უკანვე დაბრუნეს.
სოფია. 10 ნოემბერს ჩათალისკენ მიხდა უნივერსიტეტი. მთელ ღამის განმავლობაში ოსმალები უწყალოდ უშენდნენ ყუმბარებს ადრიატიკისკენ. ბულგარეთის ჯარი გამოტყვეული ოსმალი ჯარისკაცები ამბობენ, ადრიატიკის მდგომარეობა უშიშროაო.
ოსმალეთის ჯარი ენოკში დაბინავდა. დერკოსის ახლოს სროლა იყო გაჩაღებული, შედეგი გამოურკვეველია. დაქრლილ-მამულ-შეხტარ-ფაშა ამბობს: ბულგარები განგებ იწვიდნენ უკან, რათა მოპირდაპირი სიმაგრეში შევეტყუებინათო.
სამარის მხრივ.
უსკუბი. პეტრე შედეგ ბელგრადში წავიდა. რესინს ბრძოლის დროს მოკლულია დედ-ბი-ფაშა.
სოფია. რადგანაც სერბის და ხანბერძენთა ჯარი დასავლეთ ოსმალეთში მოქმედებას ასრულებენ, დაუყოვნებლივ გაემართებიან ფრანკიაში.
ბელგრადი. მებრ სერბის მერსესს აღების თაობაზე სიმაგრეებს მოკლებულია. ნენაღვიში პარიზსა და ბერლინში მიდის.
ბელგრადი. მრავალი რიცხვანმა ბრძოლა, საზოგადო მოღვაწეებს მეთაურობით ვანელო გაჩირადნებულნი ქუჩების და მიუახლოვდა შეფის სამსახურს შეფე პეანზე გადადგა. ხალხს მიეცემა უვირობით: „უფრო გარდა დეფიციტისა ამს მოგვეცეს, მაგართული მოყოფანს 1909 წელს გამართული საღამო, რომლის შემდეგ შემოსავალი 2500 მანეთისდნ დარჩენილა და ვასავლიც კი თითქმის დასწრე ყოფილა. ამისათვის უფრო სასურველად სცნეს, დაეფთვა ოპერა-ალატიკა ცეზობლ კომპოზიტორის იპოლიტ ივანოვის მონაწილებით, ხოლო ოპერის შემდეგ „ლექსები“ და სხვა.
საღამოს შემოსავალი გადაეცემა უნივერსიტეტთან არსებულ დარბაზ-სტუდენტთა დამხმარე საზოგადოებას, რომელიც ფულს გაანაწილებს იმ პირთა შორის, რომელთა სიას ქართულ სათვისტომოს გამგეობა წარმოადგენს. რასაკვირველია ასეთი განწყობება არ არის სასურველი, რადგან ხშირად ფულს უმეტეს ნაწილად

ბაგრაბ ბეიანელი.

ქობის.

